

Posudek oponenta diplomové práce

Student/ka:	Mgr. Bc. Pavla Dousková
Název práce:	Základy právního vědomí u žáků jako východisko pro výuku výchovy k občanství
Vedoucí:	Ing. Michaela Dvořáková, Ph. D.
Oponent:	Mgr. Zbyněk Zicha, Ph.D.

Stručná charakteristika práce: Kolegyně Pavla Dousková vstupuje se svojí diplomovou prací do oblasti, v níž se setkávají perspektivy právní, pedagogické a psychologické, přičemž úběžníkem jejich reflexí a zkoumání je téma odpovědnosti. Ve shodě s titulem své práce diplomantka zaměřuje pozornost na problematiku právního vědomí žáků a rozhoduje se „zkoumat dětská pojetí odpovědnosti u žáků před přechodem a po přechodu na 2. stupeň a na jejich základě navrhnout doporučení pro další výuku“ (s 7). Vlastním těžištěm práce se tak stává autorčino výzkumné šetření zkoumající povahu žákovských prekonceptů souvisejících s odpovědností.

Kromě úvodu a závěru se diplomová práce sestává z osmi hlavních kapitol, přičemž první čtyři kapitoly jsou laděny teoreticky, následující tři kapitoly zachycují realizovanou výzkumnou sondu, osmá kapitola navrhuje doporučení pro výuku. V teoretické části je traktován právní pojem odpovědnosti, místo odpovědnosti v RPV, dále je zde rozvedena problematika psychologického uchopení dětských pojetí, následuje seznámení s výzkumy věnovanými dětským pojetím oblasti práva.

V části praktické je popsána, interpretována a diskutována výzkumná sonda inspirována dříve v práci pospaným zahraničním výzkumem. Výzkumná sonda byla realizovaná na způsob polostrukturovaného rozhovoru nad otázkami vztahujícími se ke dvěma modelovým situacím komunikovanými s dětmi prostřednictvím obrázků; výzkumu se zúčastnilo celkem 26 žáků (ze dvou věkových kategorií) navštěvující tutéž školu. Dále následuje, jak již bylo uvedeno, diskuse nálezů z uvedené sondy a doporučení do výuky. Součástí práce jsou do textu vložené ilustrativní obrázky a grafické schéma.

Formální stránka práce: Posuzovaná diplomová práce obsahuje všechny požadované povinné prvky. Cíl práce je explicitně formulován, v závěru reflektován; záměr je práce je smysluplně zdůvodněn. Struktura práce je dobře promyšlena a obsahově vhodně naplněna. Bibliografické údaje k citacím, parafrázím a přejímaným informacím jsou uváděny v poznámkách pod čarou a v souhrnném seznamu pramenů, a to ve shodě s normou. Práce se opírá o relevantní prameny, četné jsou anglicky psané zdroje. Práce je psána srozumitelným a kultivovaným jazykem. Provedená výzkumná sonda je metodologicky smysluplně ošetřena. V práci jsem nenalezl seznam uplatněných obrázků a schémat – vzhledem k jejich nízkému počtu nepovažuji neuvedení seznamů za problematické.

Obsahová stránka práce: Po obsahové stránce považuji předloženou práci za vyváženou, konzistentní a smysluplnou počínajícím ke zkvalitňování pedagogické práce. Za vyváženou považuji např. poměr části teoretické ku části praktické, dále za vyváženou považuji hloubku teoretického ponoru, který je

dostatečný ke zdůvodnění a kontextualizaci výzkumné sondy, zároveň však nezatěžuje čtenáře periferními informacemi; také způsob tematizace odpovědnosti není jednostranně právní a ponechává otevřenost pro jeho etické uchopení.

V diplomové práci jsou z mého pohledu zastoupena všechna podstatná témata nezbytná k řešení zvolené problematiky ve shodě se zadáním práce, přičemž tato témata jsou zpracována zodpovědně, s citem pro věc, s vhledy, s přesahem a též určitou lehkostí, či koncizností. Díky tomu posuzovaná diplomová práce působí uceleně, čtivě a smysluplně, respektive může být zdrojem poučení či inspirace pro učitele občanské výchovy. Zvláštní ocenění si zaslouží sama koncepce diplomového projektu, především však provedení výzkumné sondy, tedy např. zdůvodněné formulace otázek, zvládnutí realizace výzkumu a reflektované nálezy. Součástí práce v 8. kapitole jsou též doporučení pro výuku, jež vhodně navazují na realizovanou sondu a naplňují stanovený záměr práce, nicméně jde spíše o kapitolu doplňující než kulminační – předpokládám, že nálezy předcházejících částí práce by mohly být více vytěženy s ohledem na budoucí praxi.

Závěr: Kolegyně Mgr. Bc. Pavla Dousková vhodně uplatnila své pedagogické a právnícké vzdělání a vypracovala smysluplnou diplomovou práci na aktuální tematiku, jež by si zasloužila další odbornou péči. Kvalitou zpracování posuzovaná závěrečná práce překračuje průměr a nebylo by marné na tématu dále odborně pracovat či práci uplatnit v rigorózním řízení. Tato závěrečná práce splňuje podmínky kladené na závěrečné práce v příslušném oboru, a proto ji doporučuji k obhajobě.

Podněty k přemýšlení, **otázky do rozpravy:**

1. Vaše diplomová práce se zaměřila na téma odpovědnosti. Jaké další pojmy související s pojmem odpovědnosti byste doporučila pro případný budoucí výzkum žákovských prekonceptů?
2. Z Vašeho výzkumu vyplývá, že žáci na počátku druhého stupně základní školy nemají ukotvenou roli jednotlivých institucí a jejich kompetence. Je podle Vás možné předpokládat, že ve výuce těchto souvislostí české školství selhává, nebo se spíše jedná o náročnou tematiku, kterou byste doporučovala vyučovat ve vyšších ročnících druhého stupně ZŠ?
3. Zatímco retrospektivní odpovědnost se zřetelně vykresluje v právním kontextu (v němž může být též vyučována), odpovědnost perspektivní spíše promlouvá v oblasti etiky. Jaká eticky relevantní témata či motivy by podle Vás mohly být vhodné pro didaktické uchopení pojmu odpovědnosti na úrovni střední školy?

V Praze 3. 9. 2021

.....
Zbyněk Zicha